

Retouradres: Stadhuis, Postbus 511 2003 PB Haarlem

Aan de leden van de commissie Beheer

Datum 14 juli 2016
Ons kenmerk 2016/329972
Contactpersoon Lex Hendriksen
Doorkiesnummer 023 5113251
E-mail aross@haarlem.nl
Onderwerp Info G32 Themagroep Duurzaamheid en verkiezingsnotitie 2^e Kamer 2017

Geachte leden van de commissie Beheer,

Sinds maart dit jaar ben ik binnen het stedennetwerk G32 voorzitter van het bestuurlijk overleg duurzaamheid.

Binnen deze bestuurlijke themagroep heeft waar nodig tussen steden uit het netwerk afstemming plaats en wordt kennis en ervaring uitgewisseld.

Ook wordt, veelal in afstemming met de VNG, het Klimaatverbond en de G4, over actuele thema's zo nodig de lobby gevoerd naar bijvoorbeeld de Tweede Kamer of betrokken ministeries.

Op 26 mei heeft de G32 een zogenoemd *position paper* vastgesteld. Hierin zijn de belangrijkste aandachtspunten vanuit de G32 voor onze steden opgenomen. Het stuk is ook bedoeld als bespreekstuk voor opstellers van de landelijke verkiezingsprogramma's. U kunt deze verkiezingsnotitie vinden via de link : <http://www.platform31.nl/publicaties/ingewikkelde-tijden-uitdagende-opgaven>

Bijgaand doe ik u onderdeel 10 uit dit lobbypaper toekomen, dat betrekking heeft op het onderdeel duurzaamheid en energietransitie (bijlage 1).

Voorts stuur ik u ter informatie twee brieven die recentelijk via het G32 stedennetwerk op het gebied van duurzaamheid zijn verzonden aan minister Kamp.

De eerste brief betreft het belang voor onze steden om te komen tot een duidelijker en consistente salderingsregeling voor particuliere initiatieven in zonne-energie projecten (bijlage 2).

De tweede brief betreft een gezamenlijk standpunt van de G32 en andere partijen over het moment waarop wij in de komende jaren (gefaseerd) van het aardgas ontkoppeld kunnen worden en wat daar voor nodig is (bijlage 3).

Haarlem

2

Ik ga er vanuit dat de inhoud van deze stukken voor zich spreekt.

Met vriendelijke groet,

drs. Cora-Yfke Sikkema

10. Steden aan de slag met energietransitie.

Zeventig procent van de Nederlanders leeft en woont in de grote steden. Het overgrote deel van de bestaande woningvoorraad waarvoor energie maatregelen nodig zijn, ligt in onze steden. De G32 gemeenten spelen een cruciale rol in de energietransitie. We weten inmiddels dat ondanks alle goede bedoelingen de transitie om in 2050 klimaatneutraal te zijn niet lukt met de bestaande praktijk. De steden hebben de afgelopen 10 jaren en langer op allerlei manieren burgers en bedrijven gestimuleerd en gefaciliteerd om belangrijke verduurzamingsstappen te zetten. Daar zijn prachtige voorbeelden uit voortgekomen zoals grote energiecoöperaties. Maar dat is absoluut niet voldoende. We hebben domweg de tijd niet tot 2050 op dit pad voort te gaan. Er zijn nu grotere stappen nodig. Om de transitie van de gebouwde omgeving te laten slagen moeten we in 2050 of eerder, collectief, grotendeels van het gasnet zijn afgekoppeld en een andere warmtevoorziening hebben gerealiseerd. We zijn er als steden klaar voor om met de uitfasering van het gas aan de gang te gaan. We vragen van onze Rijkspartners experimenteerruimte die het ons mogelijk maakt grote stappen te zetten. Deze zullen ingrijpend zijn maar netto niet leiden tot lastenverhoging.

Agenda

1. Komen tot regionale experimenteerruimte om de eerste wijken van het aardgas af te koppelen.
2. De energietransitie inzetten als drager voor stedelijke vernieuwing nieuwe stijl.
3. Doorvoeren van financieringsconstructies voor klimaatneutraliteit.
4. Het bedrijfsleven stimuleren om de overgang naar een circulaire economie te maken.

Toelichting

1. *Komen tot regionale experimenteerruimte om de eerste wijken van het aardgas af te koppelen*

In 2050 zal het laatste aardgas door ons net zijn gestroomd. Het aardgas wordt vanaf nu uitgefaseerd en de G32 gemeenten willen de eerste wijken van het aardgas afkoppelen. Daarmee krijgt het huidige vrijblijvende energiebeleid een meer dwingend kader. Dit verhoogt de urgentie bij bewoners, ondernemers en eigenaren van maatschappelijk vastgoed voor de aankomende energietransitie. Vanzelfsprekend pakken we dit op in samenwerking met de netbeheerders en willen we een structuur neerzetten om regionale plannen te maken. Het betreft een gezamenlijke zoektocht naar nieuwe balans.

- Geef de gemeente de mogelijkheid voor experimenteerruimte om de eerste wijken van het aardgas af te koppelen. Om de transitie te laten plaats vinden is een regelgeving 'vanuit vertrouwen' en zonder belemmeringen van belang. De G32 gemeenten bieden praktijkervaringen aan voor afstemming van herziening en verruiming van de bestaande wet- en regelgeving voor de energietransitie.

- De G32 vragen het Rijk om bestaande barrières op te blijven sporen en samen te werken aan het wegnemen ervan. Wegnemen van bestaande barrières kan bijvoorbeeld al door het invoeren van een Energieprestatievergoeding bij net niet Nul-Op-Meter renovaties voor corporaties, het mogelijk maken van gebouw-gebonden financiering particulieren, continuïteit van de salderingsregeling, het verruimen van de postcode-roosregeling en het beschikbaar stellen van financiële instrumenten.

- Om klimaatneutraliteit in een G32 gemeenten te realiseren, zijn investeringen in wind, zon en warmte noodzakelijk. Bij grillig overheidsbeleid blijven de investeerders weg. De gemeenten vragen van het Rijk een meerjarig en consistent duurzaamheidsbeleid om investeerders aan te zetten tot deze noodzakelijke investeringen. Bij dit duurzaamheidsbeleid geeft het Rijk de kaders wat rond de energietransitie bereikt moet worden en is er ruimte voor gemeenten om hier met gerichte, op de lokale situatie afgestemde maatregelen, invulling aan te geven.

- Voor opschalen en versnellen is innovatie nodig, zowel technische als sociale innovatie. De G32 gemeenten zijn bereid om innovatie te begeleiden en te testen. Het Rijk wordt opgeroepen om de

steden meer ruimte te geven om eigen innovatieve oplossingen toe te passen en regels, die dat nu nog in de weg staan, weg te nemen.

2. De energietransitie inzetten als drager voor stedelijke vernieuwing nieuwe stijl

Onderzoek toont aan dat grootschalige energiebesparing en opwek van duurzame energie in de woningvoorraad positieve neveneffecten heeft voor het economische en sociale domein. De energietransitie en specifiek de verduurzaming van de woningvoorraad geeft een impuls om in de wijk sociale cohesie te bevorderen en zo van onderop aan stedelijke vernieuwing bij te dragen. Zo kan de energietransitie een drager zijn voor stedelijke vernieuwing nieuwe stijl.

- Het is van groot belang dat financieel en fiscaal prikkels worden gegeven gericht op energie en duurzaamheid.

3. Doorvoeren van financieringsconstructies voor klimaatneutraliteit

Een gemiddelde G32 gemeente, die in 2030 klimaatneutraal wil zijn, ziet een investering van > € 20 mio/jaar tegemoet. Het gaat hierbij gedeeltelijk om een voorinvestering waarbij de kosten voor de baten uit gaan. De investeringen verdienen zichzelf gedeeltelijk terug, vaak via verschillende domeinen.

- De G32 gemeenten vragen het Rijk om samen te werken aan nieuwe financieringsconstructies die dergelijke voorinvesteringen mogelijk maken.

4. Het bedrijfsleven stimuleren om de overgang naar een circulaire economie te maken

Juist de steden hebben korte lijnen naar lokale bedrijven en kunnen in een samenwerking de omslag naar de circulaire economie (een economie zonder restafval) begeleiden. Waarbij de steden zelf het goede voorbeeld geven door de eigen inkoop circulair te maken.

- Het Rijk kan bedrijven stimuleren om de transitie naar circulair te maken. Nu zijn bedrijven terughoudend in het doen van de noodzakelijke investeringen ondanks de wetenschap dat investeringen zich op de lange termijn wel degelijk terug verdienen. Vandaar dat een impuls van het Rijk nodig is om bedrijven een prikkel te geven een omslag naar circulaire bedrijfsvoering in gang te zetten. Dit kan door het aanpassen van regelgeving en bijvoorbeeld door een instrumentarium te ontwikkelen zoals een revolverend fonds (investeringsfonds), waarmee bedrijven een injectie gegeven wordt om de omslag naar de circulaire economie te maken. Komt deze er niet, dan blijft de omvorming de komende jaren steken in voornemens en kunnen we niet de slagen maken die nodig zijn.

Bijlage 2: Brief aan Min. Kamp inz. consistente salderingsregeling voor particuliere initiatieven in zonne-energie projecten.

Geachte heer Kamp,

Als lokale overheden voelen wij de plicht om ons, samen met de Rijksoverheid, maximaal in te spannen voor de in het Energieakkoord afgesproken doelstelling van 14% duurzame energie in 2020 en 16% duurzame energie in 2023. De bijdrage van zonne-energie hieraan is sterk groeiende en zal, ook al is die nu nog beperkt, onontbeerlijk zijn voor de duurzame energievoorziening van de toekomst. Initiatieven en projecten van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties, zoals scholen, sportverenigingen en woningcorporaties, vormen de drijvende kracht achter de huidige groei van zonne-energie in Nederland.

Sterke groei zonne-energie dankzij salderingsregeling

Er is geen twijfel over dat hét fundament van de sterke ontwikkeling van zonne-energie in de laatste jaren, ook in onze gemeenten, de salderingsregeling is. Het zijn met name kleinschalige, lokale, zonne-energieprojecten die voor een succesvolle realisatie hiervan afhankelijk zijn. Juist deze decentrale duurzame projecten zorgen voor het benodigde draagvlak voor de grote veranderingen die met de energietransitie gepaard gaan. Eventuele aanpassingen van de salderingsregeling moeten daarom met grote zorgvuldigheid gedaan worden.

Evaluatie salderingsregeling: kansen én risico's

Sinds de aankondiging van de evaluatie van de salderingsregeling merken wij dat de onzekerheid onder burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties, zoals scholen, sportverenigingen en woningcorporaties, toeneemt. Er is hiermee een investeringsonzekerheid gecreëerd die heeft geleid tot een rem op de groei van zonne-energie. Vooral voor zonne-energieprojecten in de sociale huursector, waar zonne-energie aan huurders van woningcorporaties wordt aangeboden op basis van de salderingsregeling, is deze onzekerheid een probleem. Particuliere woningeigenaren, huurders en woningcorporaties stellen nu investeringsbeslissingen uit en vragen om duidelijkheid over eventuele aanpassingen van de regeling vanaf 2020.

Het is van groot belang dat een toekomstige regeling voldoende interessant is om in volle vaart door te kunnen gaan met het plaatsen van zonne-energie in onze steden.

Op basis van onze ervaringen willen wij enkele ideeën ten aanzien van een robuuste en effectieve salderingsregeling met u delen, namelijk:

- zonnestroom opgewekt voor direct eigen gebruik moet onbelast zijn;
- houdt het salderen van de fiscale componenten en opslagen (energiebelasting en ODE) in stand;
- introduceer een prijsprikkel voor het leveringsdeel van het stroomtarief, zodat er een prikkel is om het aandeel direct eigen verbruik van zonnestroom te vergroten;
- zorg voor investeringszekerheid, door een geleidelijke aanpassing van de salderingsregeling gezien het langjarige karakter van de investering in zonnepanelen. Dit om te voorkomen dat bestaande gevallen worden geconfronteerd met grote, onverwachte nadelige effecten.

Een vernieuwde regeling biedt ook kansen. De salderingsregeling in zijn huidige vorm kent geen prikkel om 'slim' om te gaan met opwek en verbruik van elektriciteit. De evaluatie van de salderingsregeling biedt de kans om op dit vlak de regeling toekomstbestendig te maken. Wij willen u hierbij wijzen op de grote voordelen van de combinatie van zonnestroom en elektrisch vervoer, waarvan wij de eerste veelbelovende voorbeelden al zien gebeuren in onze steden. Een slimme salderingsregeling kan een optimale aanjager zijn voor innovatieve combinaties van zonnestroom en elektrisch vervoer.

Oproep: creëer snel investeringszekerheid door een slimme salderingsregeling tot 2030

Vanwege de ontstane onzekerheid willen wij er bij u op aandringen om:

- de evaluatie van de salderingsregeling naar de tweede helft van 2016 te halen en snel duidelijkheid te verschaffen over eventuele aanpassingen van de regeling vanaf 2020;
- investeringszekerheid te bieden door voortzetting van een slimme salderingsregeling, eventueel in aangepaste vorm, tot minimaal 2030.

Voortzetting van een slimme salderingsregeling is geheel in lijn met de recentelijk aangenomen resolutie¹ van het Europees Parlement, waarin lidstaten worden opgeroepen saldering als instrument in te zetten. Bij een stabiel kader voor zonnestroom zijn wij overtuigd dat de bijdrage van zonnestroom sterk kan toenemen: van de huidige 1,5 GWp opgesteld vermogen in Nederland naar 10 GWp² in 2023 en 25 GWp³ in 2030. In 2030 zal daarmee de bijdrage van zonnestroom aan het totale elektriciteitsverbruik naar verwachting 15% bedragen, en 5% aan het totale energieverbruik van Nederland.

Wij nodigen u uit voor een gesprek of werkbezoek, waarin wij onze lokale ervaringen met de ontwikkeling van zonne-energie graag met u delen, met als doel bij te dragen aan een robuuste en effectieve invulling van de salderingsregeling vanaf 2020.

Hoogachtend,

Abdeluheh Choho
wethouder Duurzaamheid, Openbare Ruimte en Groen
Amsterdam

Mede namens:

[naam]
wethouder [portefeuille]
Den Haag

[naam]
wethouder [portefeuille]
Haarlemmermeer

[naam]
wethouder [portefeuille]
Rotterdam

Lot van Hooijdonk
wethouder Mobiliteit en Duurzaamheid
Utrecht

[naam]

¹ Resolutie van het Europees Parlement van 26 mei 2016 ([2015/2323\(INI\)](#)), 21: 'Calls on Member States to introduce net metering schemes in order to support self-generation and cooperative energy production'

² Nationaal Actieplan Zonnestroom 2016, DNV GL, november 2015

³ Nederland 100% duurzame energie in 2030, Urgenda, maart 2014

[functie]

Vereniging Eigen Huis

[naam]

[functie]

Consumentenbond

Deze oproep wordt gesteund door Vereniging Eigen Huis en de Consumentenbond.

In december 2015 vroegen de consumentenorganisaties reeds om salderingszekerheid. Zij reikten u daarbij een kader aan hoe de regeling toekomstbestendig te maken.

Bijlage 3: Brief aan Min. Kamp inz. gezamenlijk standpunt van de G32 en andere partijen over het moment waarop wij in de komende jaren (gefaseerd) van het aardgas ontkoppeld kunnen worden en wat daar voor nodig is.

Inbreng in Energiedialoog

Naar een aardgasloze gebouwde omgeving- visie en voorwaarden voor transitie -

Provincie Gelderland, Gemeente Amsterdam, Gemeente Rotterdam, Gemeente Den Haag, G32 Stedennetwerk, VNG, Woonbond, NVDE, EnergieNederland, Alliander NV, Enexis, Stedin, Warmtenetwerk herkennen de noodzaak om de transitie naar een aardgasloze warmtevoorziening in de gebouwde omgeving, zoals deze is beschreven in het Energierapport van januari 2016, vorm te geven;

De Partijen zijn betrokken bij veel projecten waarin deze transitie wordt vormgegeven, van de eerste verkenning van de mogelijkheden tot realisatie van de overeengekomen plannen. Voorbeelden daarvan zijn zowel lokale als regionale initiatieven in Zuid-Holland, MRA, Arnhem-Nijmegen, Breda-Tilburg, Amsterdam etc.

Hierbij blijkt dat er weliswaar een gedragen beeld is over nut en noodzaak van deze transitie, maar dat er in de praktijk vele issues zijn om op te lossen. Het gaat daarbij om zaken die ook op de agenda staan van de Warmtetafel zoals het te gebruiken afwegingskader voor de keuze van de duurzame warmte-opties, maar ook over de aantrekkelijkheid van warmtelevering vergeleken met aardgas om met name de klanten in de gebouwde omgeving te kunnen verleiden.

Op basis van de opgedane ervaring hebben Partijen het volgende beeld hoe deze transitie vorm te geven:

1. Creëer urgentie
2. Werk stapsgewijs en gebruik natuurlijke momenten
3. Begin nu maar zorg voor juridisch draagvlak
4. Maak de transitie aantrekkelijk voor de klant en andere ketenpartijen

1. Creëer urgentie

In de praktijk blijkt dat er een stevige urgentie moet zijn om deze complexe transitie in de gebouwde omgeving op gang te krijgen. Aardgas is op dit moment een te voor de hand liggende manier van het verwarmen van de gebouwde omgeving, makkelijk en goedkoop, maar niet duurzaam. De aankondiging dat het gebruik van aardgas voor de verwarming van de gebouwde omgeving eindig en een transitie nodig is, vermindert de vanzelfsprekendheid van de keuze voor aardgas. Hierdoor ontstaat een ander referentiekader, waardoor alternatieven denkbaar en gewenst zijn. Voor vastgoedeigenaren, netbeheerders en marktpartijen is een dergelijke datum van belang om de juiste (des)investeringsbeslissingen te nemen.

2. Werk gebiedsgericht, stapsgewijs en gebruik natuurlijke momenten

Een gebiedsgerichte, stapsgewijze aanpak ligt voor de hand in het vormgeven van de transitie waarbij op lokaal niveau keuzes worden gemaakt richting een nieuwe duurzame energie infrastructuur. Door aan te sluiten bij natuurlijke momenten zoals vervanging van de aardgasinfrastructuur en wijk- en woningrenovaties, worden kosten geminimaliseerd. Daarnaast wordt een complexe opgave zo weer

lokaal en logisch

gemaakt.

Draagvlak onder gebruikers is cruciaal. Dit vergt een zorgvuldige en open communicatie met aandacht voor de betaalbaarheid voor de gebruikers en
2 borging door middel van democratische besluitvorming op lokaal niveau. 2

3. Begin nu, maar zorg voor juridisch draagvlak

De verduurzaming van de warmtevraag in de gebouwde omgeving en met name het uitfasen van aardgasnetten en het inrichten van een andere energie-infrastructuur zijn op dit moment wettelijk nog niet goed geregeld. Zo bestaat er een aansluitplicht voor aardgasnetten en is een afsluitrecht in de bestaande bouw nog niet geregeld. Om gebruik te kunnen maken van bovengenoemde natuurlijke momenten is het noodzakelijk dat er op korte termijn juridische experimenteerruimte komt voor het weg bewegen van aardgas en voor het realiseren van duurzame alternatieven en innovaties. Hiermee ontstaat ruimte om met deze transitie ervaring op te doen. Meer specifiek wordt daarbij gedacht aan: mogelijkheid voor (lokale) ontheffing van de aansluitplicht voor het aardgasnet; een verbreding van de reikwijdte van warmteplannen naar de bestaande bouw; ruimere gemeentelijke bevoegdheden en financiële middelen voor de gebiedsgerichte afweging van energiesystemen en -infrastructuur;

4. Maak de transitie aantrekkelijk voor de klant en andere ketenpartijen

Door het gezamenlijk opstellen van energietransitieplannen dient draagvlak gecreëerd te worden op lokaal niveau. Daarbij dient de transitie gefaciliteerd te worden door het bieden van aantrekkelijke alternatieven maar zijn ook financiële middelen nodig om de transitie te versoepelen en investeringsobstakels voor burgers en partijen in de keten van de warmtevoorziening weg te nemen. Zorg dat de (maatschappelijke) baten gewaardeerd (gekapitaliseerd) kunnen worden (bijvoorbeeld door middel van CO₂-beprijzing) en zorg dat de kosten en baten herverdeeld kunnen worden tussen de partijen. Hiermee wordt een eindeloze discussie over de beste timing voorkomen. Daarbij dient er ook ruimte te komen voor meer productdifferentiatie.

Planning; de komende vijf jaren maken het verschil

Partijen zien daarbij voor de cruciale komende 5 jaren de volgende stappen:

2016 & 2017 Publieke campagne voor bewustwording bij bewoners en creëren van draagvlak;

2016 Wettelijke experimenteerruimte aardgasloze wijken bestaande bouw;

2016 Mogelijkheid voor experimenten met productdifferentiatie binnen huidige Warmtewet;

2016 Start proefprojecten aardgasloze wijken;

2016 - 2020 In nieuwbouw op basis van energietransitieplannen geen aardgasnet meer aanleggen

2018 Aangepaste warmtewet;

2020 Wetgeving aangepast: nieuwbouw niet meer op aardgas;

2020 Wetgeving aangepast: aansluitplicht en afsluitrecht aardgas aangepast.

Netbeheerders hoeven geen nieuwe aansluitingen meer te realiseren. Recht om huizen van aardgas af te halen op basis van energietransitieplan;

2020 Gemeenten hebben energietransitieplannen opgesteld voor bestaande wijken weg van aardgas: transitiepad, infrastructuur, rollen en taken;

2020

Ondersteunend

financieel instrumentarium ten behoeve van de transitie. Kosten en baten in de keten waarderen en herverdelen (transitiefonds) en CO₂ beprijzing effectief;
3 2035 Uiterste datum voor laatste wijken om de transitie van aardgas af in te zetten waarbij de termijn van uitfasering kan verschillen per wijk/gebied.

Vervolgstappen

De Partijen verwelkomen de verschillende lopende beleidsinitiatieven, zoals de evaluatie van de Warmtewet en de uitvoeringsagenda van de Warmtevisie en willen graag hun visie en aanbod toelichten in een gesprek met de betrokken Ministers.

Partijen

Provincie Gelderland VNG Gemeente Amsterdam

Gemeente Rotterdam Gemeente Den Haag G32 Stedennetwerk

Woonbond NVDE EnergieNederland

Alliander NV Enexis Stedin

Warmtenetwerk